

Redoxi reakciók**Redoxireakció**

- elektronleadással ill. elektronfelvétellel járó kémiai folyamatok, amelyek során a reaktánsok oxidációs száma változik

Redukálószer

- az elektront leadó partner **oxidálódik**, oxidációs száma nő

Oxidálószer

- az elektront felvevő partner **redukálódik**, oxidációs száma csökken

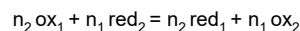
Oxidációs szám

- megmutatja, hogy a kémiai kötésben résztvevő elektronok egy vegyületen belül hogyan oszlanak meg a vegyület egyes alkotóelemei között

Mindig a nagyobb redoxipotenciálú rendszer oxidálja a kisebb redoxipotenciálú rendszert.

Redoxi reakciók

Redoxireakció általános egyenlete:

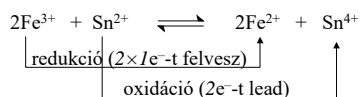

ox_1 : oxidálószer – önmaga redukálódik

red_2 : redukálószer – önmaga oxidálódik.

n_1 : az oxidált forma redukációjához felhasznált elektronok száma

red_1 , ox_2 és n_2 : analóg szimbólumok.

Redoxi reakciók

$$\left. \begin{array}{l} \mathcal{E}_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 = +0,77\text{V} \\ \mathcal{E}_{\text{Sn}^{4+}/\text{Sn}^{2+}}^0 = +0,15\text{V} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{A pozitívabb } \mathcal{E}^0\text{-ű redox pár oxidál,} \\ \text{a negatívabb } \mathcal{E}^0\text{-ű redukál} \end{array}$$

Redoxi egyensúlyok

Amennyiben mind az oxidált, mind a redukált forma ugyanabban az oldatban van, a redoxi rendszer jellemzésére az ún. **redoxipotenciál** szolgál.

 $\mathcal{E}^0$: standard redoxipotenciál:

Az a feszültség, amit a kérdéses elektródból és hidrogénelektrodból álló galvánelem pólusai között mérünk, ha

- mindkét oldat ionkoncentrációja 1,00 mol/dm³,
- a hidrogéngáz nyomása 0,100 MPa (1 bar) és
- a hőmérséklet 25,0 °C (298,15 K).

Redoxi egyensúlyok

Nernst egyenlet:

$$E = E^0 + \frac{R \cdot T}{nF} \cdot \ln \frac{(\text{ox})}{(\text{red})}$$

mely az $\text{ox} + n e^- \rightarrow \text{red}$ félreakcióra vonatkozik

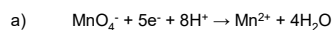
Az állandók behelyettesítése után, 10-es alapú logaritmusra átvérve, 298 K-en:

$$E = E^0 + \frac{0,059}{n} \cdot \lg \frac{[\text{ox}]}{[\text{red}]}$$

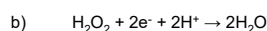
A redoxipotenciált befolyásoló néhány tényező

A pH hatása a redoxi potenciálra

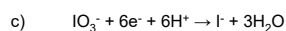
Közvetlen hatása a pH változásnak azon esetekben van, amikor a proton (illetőleg hidroxidion) a félreakcióban szerepel

$$E = E^0 + \frac{0,059}{5} \cdot \lg \frac{[\text{MnO}_4^-][\text{H}^+]^8}{[\text{Mn}^{2+}]}$$

$$E = E^0 + \frac{0,059}{2} \cdot \lg [\text{H}_2\text{O}_2][\text{H}^+]^2$$

$$E = E^0 + \frac{0,059}{6} \cdot \lg \frac{[\text{IO}_3^-][\text{H}^+]^6}{[\text{I}^-]}$$

A redoxipotenciált befolyásoló néhány tényező

Tekintve, hogy az E^0 ezen esetekben nem csupán az oxidált és redukált formára, hanem a protonra vonatkozóan is az egységnyi egyensúlyi koncentrációnál meghatározott érték, így ha a $\text{pH} \neq 0$, akkor az adott rendszer oxidálód, illetve redukáló képességét az E^0 nem tökéletesen jellemzi. Ezért, ha az analitikában alkalmazott „állandó pH ” esete áll fenn, a jellemzésre célszerű az ún. „formálpotenciál”-t használni.

$$\text{Például: } E = E^0 + \frac{0.059}{5} \cdot \lg[\text{H}^+]^8 + \frac{0.059}{5} \cdot \lg \frac{[\text{MnO}_4^-]}{[\text{Mn}^{2+}]}$$

$$\text{azaz: } E = E^0 - \frac{0.059 \cdot 8}{5} \cdot \text{pH} + \frac{0.0595}{5} \cdot \lg \frac{[\text{MnO}_4^-]}{[\text{Mn}^{2+}]}$$

$E^0 = \text{formálpotenciál}$

A redoxipotenciált befolyásoló néhány tényező

Közvetett pH hatás: a H^+ (ill. OH^-) a félreakcióban ugyan nem jelenik meg, a redoxipár valamelyik tagja melléreakciókban vesz részt a H^+ (ill. OH^-)-ionnal.

pl. hidrolízis ($\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}$)
protonálódás (S/S^{2-})

A komplexképződés hatása

A komplexképződés stabilizálja az oxidált formát a redukálttal szemben, vagy fordítva.

pl.: különböző Fe(III)/Fe(II) rendszerek standard redoxipotenciálja:

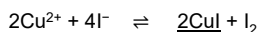
$$\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6^{3+}/\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6^{2+} : 0.77 \text{ V}$$

$$\text{Fe}(\text{CN})_6^{3-}/\text{Fe}(\text{CN})_6^{4-} : 0.36 \text{ V}$$

$$\text{Fe}(\text{o-phen})_3^{3+}/\text{Fe}(\text{o-phen})_3^{2+} : 1.06 \text{ V}$$

A redoxipotenciált befolyásoló néhány tényező**A csapadékképződés hatása**

Az $E^0_{\text{Cu}^{2+}/\text{Cu}^+} = +0.15\text{V}$, valamint az $E^0_{\text{I}_2/\text{I}^-} = +0.62\text{V}$ értékek alapján egyértelmű, hogy e két redoxi rendszerrel olyan kémiai reakciót várhatunk, ahol a I_2 , mint oxidálószer oxidálja a Cu^+ -iont. A reakció azonban az ellenkező irányba játszódik le

Cu^+ -ion gyakorlatilag teljes mértékben a rosszul oldódó CuI formájában az oldat fázisból eltávozik, ami által a $\text{Cu}^{2+}/\text{Cu}^+$ rendszerre vonatkozó formálpotenciál jelentősen megnő. (Valójában minőségileg teljesen más redoxi rendszerekkel állunk ilyen esetekben szemben.)

A $\text{Cu}^{2+} + \text{I}^- + \text{e}^- \rightarrow \text{CuI}_{(s)}$ félreakcióra vonatkozó formálpotenciál: $+0.86\text{V}$

A redoxipotenciált befolyásoló néhány tényező**Az oldószer szerepe**

Az analitikai kémiában az oldószer redoxireakciója a redoxirendszerekkel nem megengedett. Az oldószer redoxi sajátosságai határozzák meg a benne oldott stabil redoxi rendszerek potenciál tartományát.

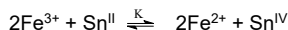
	E^0	
Pl.: a víz	$\text{pH} = 0.0$	$\text{pH} = 14.0$
$2\text{H}^+ + 2\text{e}^- = \text{H}_2$	0.0 V	-0.82 V
$\text{O}_2 + 4\text{H}^+ + 4\text{e}^- = 2\text{H}_2\text{O}$	1.23 V	0.41 V

Savas közegben az oxidálószer, lúgos közegben a redukálószer állandóbbak.

Redoxi folyamatok egyensúlyi állandója

A reakció lejátszódásának mértékét a redoxi egyensúlyi állandóval adhatjuk meg.

pl. Az $E^0_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}} = +0.771\text{V}$ és $E^0_{\text{Sn}^{IV}/\text{Sn}^{II}} = +0.15\text{V}$ értékek alapján e két redoxirendszer között az alábbi reakciót várjuk:

$$K = \frac{[\text{Fe}^{2+}]^2 \cdot [\text{Sn}^{IV}]}{[\text{Fe}^{3+}]^2 \cdot [\text{Sn}^{II}]}$$

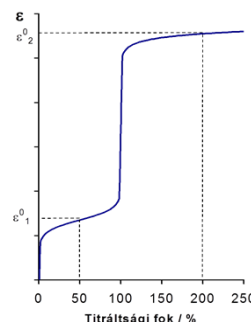
Az egyenlet átrendezése és lehetséges összevonások után:

$$\lg K = \frac{(E^0_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}} - E^0_{\text{Sn}^{IV}/\text{Sn}^{II}}) \cdot 2}{0.059}$$

$$\lg K = \frac{(E^0_{\text{I}} - E^0_{\text{II}}) \cdot n}{0.059}$$

Redoxi titrálási görbe

A redoxi potenciál ($\mathcal{E}$) vagy a mérendő komponens koncentrációjának logaritmus (pX) ábrázolva a mérőoldat térfogatának függvényében.

Ekvivalenciapont előtt:

A titrálódó rendszer határozza meg a potenciált.

$$\text{pl. oxidimetriánál } \mathcal{E} = \mathcal{E}_1 + \frac{RT}{nF} \ln \frac{[\text{ox}_1]}{[\text{red}_1]}$$

$$\text{Ekvivalenciapont: } \mathcal{E} = \frac{n_1 \mathcal{E}_1^0 + n_2 \mathcal{E}_2^0}{n_1 + n_2}$$

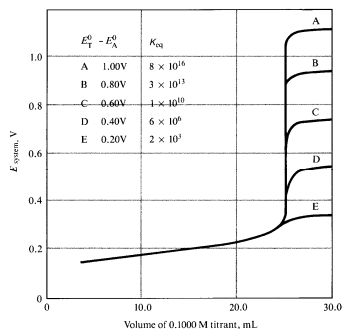
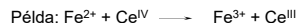
Ekvivalenciapont után:

A titráló redoxi rendszer határozza meg a potenciált.

$$\mathcal{E} = \mathcal{E}_2^0 + \frac{RT}{nF} \ln \frac{[\text{ox}_2]}{[\text{red}_2]}$$

Redoxi titrálási görbe

Az ekvivalenciapontban a potenciálugrás a titrált és titró rendszer formálpotenciáljának különbségétől függ.

A titrálási görbe pontjainak számolása

$$E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 = 0.771\text{V}$$

$$E_{\text{Ce}^{IV}/\text{Ce}^{III}}^0 = 1.44\text{V}$$

0 %:

A titrálandó Fe^{2+} -oldat van jelen csupán, melyben a mérhető koncentrációban jelen lévő Fe^{3+} -ion koncentrációját megállapodás szerint 10^{-6} M értékkel helyettesítjük.

A redoxipotenciált a $\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}$ redoxi rendszer redoxipotenciálja alapján számolhatjuk:

$$E = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 0.059 \cdot \lg \frac{10^{-6}}{c_{\text{Fe}^{2+}}}$$

($c_{\text{Fe}^{2+}}$ = a Fe^{2+} analitikai koncentrációja a titrálandó mintában.)

A titrálási görbe pontjainak számolása

Ekvivalenciapont előtti tartomány (0 % < titrátság < 100 %)

- a vas mindkét oxidációsállapotú formája mérhető koncentrációban van jelen
- a mérőoldat hatóanyagtartalma gyakorlatilag teljes mértékben redukálódik
- a potenciált a titrálandó (a jelen példában $\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}$) redoxirendszer potenciálja határozza meg.
- redoxipufferről van szó, a $[\text{Fe}^{3+}]/[\text{Fe}^{2+}]$ arány változása következtében változik a potenciál érték a titrálás előrehaladtával

$$E = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{\text{Fe}^{3+}}{\text{Fe}^{2+}} \right]$$

A titrálási görbe pontjainak számolása

Az ekvivalenciapont potenciálja:

- a két redoxirendszer (titrálandó és mérőrendszer) potenciálja egyenlő
- mindkét redoxirendszernek csak az egyik oxidációs állapotú ionja van jelen jól mérhető koncentrációban
- egyik rendszer sem jobban definiált redoxirendszer, mint a másik
- a kettő együttesen határozza meg az ekvivalenciaponti potenciált

$$E_{\text{ekv}} = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{\text{Fe}^{3+}}{\text{Fe}^{2+}} \right]$$

$$E_{\text{ekv}} = E_{\text{Ce}^{IV}/\text{Ce}^{III}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{\text{Ce}^{IV}}{\text{Ce}^{III}} \right]$$

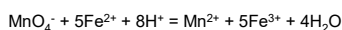
$$2E_{\text{ekv}} = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + E_{\text{Ce}^{IV}/\text{Ce}^{III}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{[\text{Fe}^{3+}]}{[\text{Fe}^{2+}]} \cdot \frac{[\text{Ce}^{IV}]}{[\text{Ce}^{III}]} \right]$$

A titrálási görbe pontjainak számolása

Mivel a reakció során képződő $[\text{Fe}^{3+}] = [\text{Ce}^{III}]$, elhanyagolhatóan kis mennyiségű $[\text{Fe}^{2+}] = [\text{Ce}^{IV}]$, így a koncentrációk hányadosa = 1, a logaritmus tag pedig = 0. Tehát:

$$E_{\text{ekv}} = \frac{E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + E_{\text{Ce}^{IV}/\text{Ce}^{III}}^0}{2}$$

Olyan esetben, ahol a reagáló komponensek nem 1-es sztöchiometriai egyútható szerinti mennyiségben reagálnak egymással, pl:

$$E_{\text{ekv}} = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{\text{Fe}^{3+}}{\text{Fe}^{2+}} \right]$$

$$E_{\text{ekv}} = E_{\text{MnO}_4^-}^0 + \frac{0.059}{5} \cdot \lg \left[\frac{[\text{MnO}_4^-]}{[\text{Mn}^{2+}]} \right] / 5$$

ahol $E_{\text{MnO}_4^-/\text{Mn}^{2+}}^0$ = az adott (állandó) pH-n igaz formálpotenciál

A titrálási görbe pontjainak számolása

$$(1 + 5)E_{\text{ekv}} = E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 5E_{\text{MnO}_4^-/\text{Mn}^{2+}}^0 + 0.059 \cdot \lg \left[\frac{[\text{MnO}_4^-]}{[\text{Mn}^{2+}]} \cdot \frac{[\text{Fe}^{3+}]}{[\text{Fe}^{2+}]} \right]$$

Mivel: $[\text{Mn}^{2+}] = 5 \cdot [\text{Fe}^{3+}]$ és $[\text{MnO}_4^-] = 5[\text{Fe}^{2+}]$, a koncentrációk hányadosa 1, így a logaritmus tag értéke = 0, tehát:

$$E_{\text{ekv}} = \frac{E_{\text{Fe}^{3+}/\text{Fe}^{2+}}^0 + 5E_{\text{MnO}_4^-/\text{Mn}^{2+}}^0}{6}$$

Általánosan megfogalmazva tehát megállapítható, hogy az ekvivalenciaponti potenciál a reakcióban résztvevő két redoxirendszer standard- (illetőleg formál-) redoxipotenciál-jának elektronszámváltozás szerint súlyozott átlaga:

$$\varepsilon = (n_1 \varepsilon_1^0 + n_2 \varepsilon_2^0) / (n_1 + n_2)$$

A titrálási görbe pontjainak számolása

Az ekvivalencia pont utáni tartomány

- már nincs kémiai reakció
- a mérőoldat 100 fölélti hozzáadott mennyisége már nem reagál el
- a mérőoldat hatóanyagának mindkét oxidációs állapotú formája jól mérhető koncentrációban van
- a redoxipotenciál a mérőoldat Nernst egyenlete szerint számítható

200 %-os titráltságnál a reakcióban az ekvivalenciapontig keletkezett Ce^{III} és feleslegben a mintához adott Ce^{IV} azonos koncentrációban van jelen:

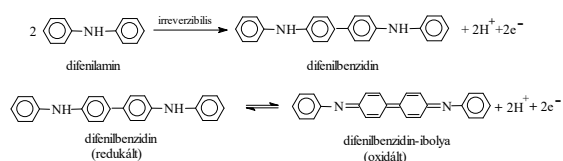
$$E_{200\%} = E_{Ce^{IV}/Ce^{III}}^0 = 1.44V$$

Redoxi titrálások végpontjelzése

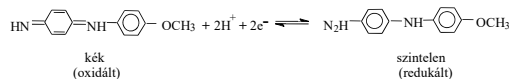
- A mérőoldat feleslege jelez, nem szükséges külön indikátor használata: pl: permanganometria
- Irreverzibilis indikálás: az ekvivalenciapont után elreagálni már nem tudó mérőoldat nyomnyi mennyiségével színes vegyületet (pl: metilnarancs hígított oldatának 1-2 cseppjét) roncsolatunk el.
- Reverzibilis redoxi indikátorok: Szerves redoxirendszerek, vagy fémkomplexek. Előbbiek átalakulását általában aromás-kinoidális átalakuláshoz rendelhető színváltozás kíséri. Az átcsapási potenciál a formálpotenciál, ahol az oxidált és redukált formák koncentrációja egyenlő.
- I_2 – keményítő (klatrátvegyület képződése)

Reverzibilis redoxi indikátorok

Difenilamin: ($E_{ind}^0 = 0.76V$, pH = 0) két lépésben oxidálódik

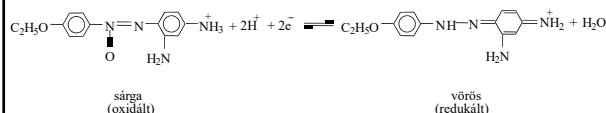

Variaminkék ($E_{ind}^0 = 0.60V$, pH = 0)

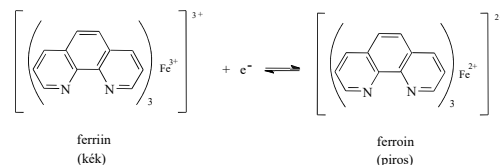

Reverzibilis redoxi indikátorok

p-Etoxikrizoidin ($E_{ind}^0 = 1.0V$, pH = 0)

Ferroin ($E_{ind}^0 = 1.14V$)

Redoxi titrálások

Oxidimetria:

➤ Permanganometria	<i>mérőoldata:</i> $KMnO_4$
➤ Bromatometria	$KBrO_3$
➤ Cerimetria	Ce^{4+}
➤ Kromatometria	$K_2Cr_2O_7$

Reduktometria:

➤ Jodometria	$Na_2S_2O_3$ ($2S_2O_3^{2-} + I_2 = S_4O_6^{2-} + 2I^-$)
➤ Titanometria	
➤ Kromatometria	
➤ Aszkorbinometria	

Jodometria:

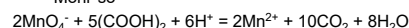
reakciopartnerrel függően oxidimetria, ill. reduktometria csoportjába is sorolható, mivel a jódot redukáló, valamint a jodidot oxidáló anyagok mérése egyaránt történhet.

Permanganometria

Savas közeg: $MnO_4^- + 8H^+ + 5e^- = Mn^{2+} + 4H_2O$ $\epsilon^0 = 1,51V$
 Semleges közeg: $MnO_4^- + 4H^+ + 3e^- = MnO(OH)_2 + H_2O$ $\epsilon^0 = 1,69V$
 Erősen lúgos közeg: $MnO_4^- + e^- = MnO_4^{2-}$ $\epsilon^0 = 0,54V$

Mérőoldat: $KMnO_4$ -oldat, ami pontos beméréssel nem készíthető, elkészítés után állni hagyjuk, majd üvegszűrőn szűrjük

Standardizálás: $Na_2(COO)_2 \cdot 2H_2O$ (autokatalitikus reakció)
 Mohr-só

Savanyítás: kénsavval (nem sósavval !)

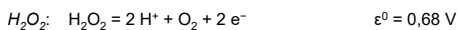
Kettős visszamérés oxálsav mérőoldat közbeiktatásával
 ($MnO(OH)_2$ kiválás elkerülése)

Indikátor: mérőoldat-felesleg

Permanganometria

Fe^{3+} (Fe^{2+}) meghatározása: Zimmermann-Reinhard szerint
(kloridos közegben is)

- Fe^{3+} redukciója: $2 Fe^{3+} + SnCl_2 = 2 Fe^{2+} + SnCl_4$
 $SnCl_2 + 2 HgCl_2 = Hg_2Cl_2 + SnCl_4$
- Zimmermann-Reinhard oldat
 H_3PO_4 : színtelen foszfátokomplex képzése
 H_2SO_4 : savanyítás
 $MnSO_4$: a redoxipotenciál befolyásolása, katalízis

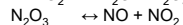
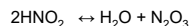
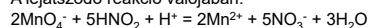

Permanganometria

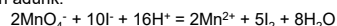
Nitritek meghatározása

Bár a nitrition permanganáttal nitráttá oxidálható, de a meghatározás nem történhet közvetlen titrálásban, mivel az erősen savas közegben a nitrit protonálódása révén keletkező salétromsav bomlik.

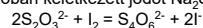
A lejátszódó reakció valójában:

A zavaró hatás kiküszöbölése: ismert, de főlős mennyiségű permanganát hozzáadása, majd az oldatot megsavanyítása. A reakció lejátszódása után megmaradt permanganáthoz – ismét főlőslegben – ismert mennyiségű jodion adunk.

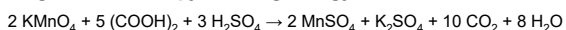
ebben a reakcióban keletkezett jódot $Na_2S_2O_3$ oldattal visszamérjük.

Kémiai oxigénigény (KOI) meghatározása

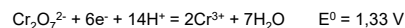
- Mekkora mennyiségben vannak a vízben jelen oxidálható (redukált) alkotók? Ezek közül legfontosabbak a szerves vegyületek.
- A redukált komponensek oxidálása ismert mennyiségű $KMnO_4$ oldattal történik savas közegben.
- A feleslegben maradt oxidálószerhez ismert mennyiségű oxálsavat adunk, melyet $KMnO_4$ oldattal visszatitrálunk.

Meghatározás alapjául szolgáló egyenlet:

Kromatometria

Alap félreakció:

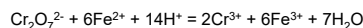
Mérőoldat: $K_2Cr_2O_7$ oldat (időben állandó)

Savanyítás: kénsavval vagy sósavval

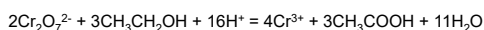
A Cl^- nem zavar! $\varepsilon^0(Cl_2/Cl^-) = 1.40 V$

Gyakorlati alkalmazások

- 1) Fe^{2+} meghatározás (indikátor difenilamin, vagy származéka)

- 2) Etanol meghatározás (alkoholszonda reakció!)

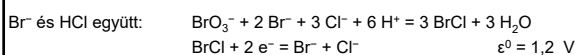
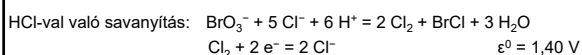
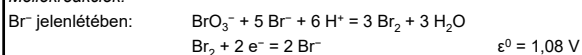

Bromatometria

Alapreakció:

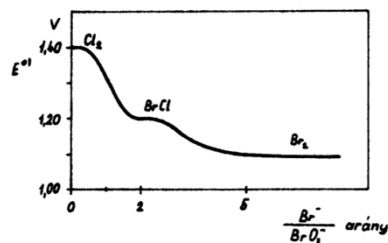

Mellékreakciók:

Bromatometria

A $KBrO_3$ oxidálóképességének változása a Br^-/BrO_3^- arány függvényében kloridionok jelenlétében

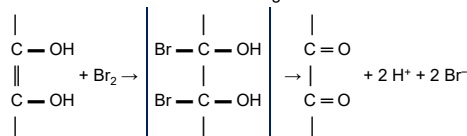
Titrlószer: $NaBrO_3$ mérőoldat, közvetlen beméréssel készíthető

Savanyítás: sósavval

Indikátorok: irreverzibilis indikálás (pl.: metilnarancs, metilvörös), reverzibilis redoxiindikátorok (pl.: p-etoxi-krizoidin)

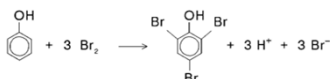
Bromatometria

Addíciós reakció: aszkorbinsav meghatározása

Más telítetlen vegyületek meghatározása is lehetséges.

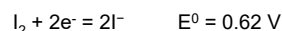
Szubsztitúciós reakció: fenol meghatározása

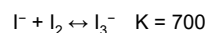
Hasonlóan mérhető: anilin, antranilsav, 8-hidroxi-kinolin (oxin), ez utóbbi alapján átmeneti fémionok meghatározása is

Jodometria

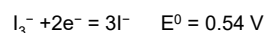
Alap félreakció:

Tekintettel a I_2 vízben való rossz oldékonyságára, a vízoldhatóvá tételben az alábbi reakció segít:

Melyre a félreakció:

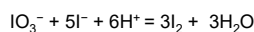
Az E^0 köztes értéke miatt a jodometria lehet mind oxidimetria, mind reduktometria.

JodometriaOxidimetria

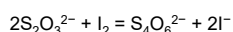
Azon esetek, amikor az I_2 (ill. I_3^-) képes a meghatározandó komponenszt kvantitatíve oxidálni.

Mérőoldat: esetleg KI-os I_2 oldat, mely azonban nagyon gyorsan változtatja a hatóanyagra nézve a koncentrációját (a levegő oxigénje a vizes oldatban, savas közegben a I^- -iont képes I_2 -dá oxidálni, másrészt a I_2 képes szublimáció révén az oldatból kikerülni.)

Ezért sokkal általánosabb, hogy a I_2 előállítás magában a mintában történik. A I_2 előállítás a IO_3^- -ből (pl.: KIO_3) által történhet.

A jódfelesleg visszamérése:

JodometriaReduktometria

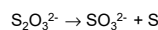
A meghatározandó komponens oxidálja a jodidiont és a képződött

jód mennyiségét tioszulfát mérőoldattal határozzuk meg.

A tioszulfát mérőoldat nem nagyon stabilis

- kénbaktériumok által már gyengén savas közegben is,

diszproporcionálódás által bomlik

- Levegő oxigénje által szulfátig is oxidálódhat

A mérőoldat stabilizálása általában izobutanol hozzáadásával

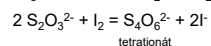
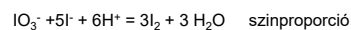
történik (~1%)

Véggpontjelzés általános módszere: keményítő által

kétfázisú indikálás

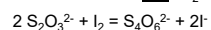
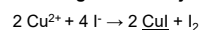
Jodometria gyakorlata

A tioszulfát mérőoldat standardizálása:

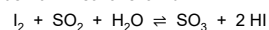

(1 mol $\text{IO}_3^- \rightarrow 3 \text{ mol } \text{I}_2 \rightarrow 6 \text{ mol } \text{S}_2\text{O}_3^{2-}$)

Cu^{2+} meghatározása jodometriásan:

Jodometria gyakorlata

Vízmeghatározás Karl-Fischer szerint

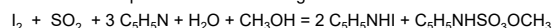

a víz nem közeg, hanem reakciópartner.

a reakció teljessé tétele:

- MeOH: a SO_3 megkötése

- piridin: a HI megkötése

Mérőoldat:

Karl-Fischer reagens: 0.33 mol I_2 + 1.0 mol SO_2 + 3.3 mol piridin + 16.5 mol MeOH

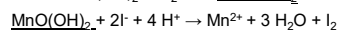
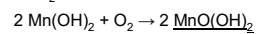
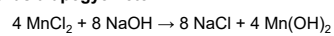
Véggpontjelzés: a jód színének eltűnése
műszeres dead-stop

Oldott oxigén meghatározása jodometriásan

- A levegővel érintkező víz egyensúlyi koncentrációban tartalmaz oxigént, amelynek mennyisége függ a légnyomástól, a hőmérséklettől és a víz oldott sótartalmától.
- A természetes vizek oldott oxigéntartalma jelentősen befolyásolhatja a vízben végbemenő folyamatokat.
- Ipari alkalmazásnál a korrózió szempontjából fontos.

Meghatározás alapelve:

- Lúgos közegben a leválasztott mangán(II)-hidroxid a közeg oxigénjét nagyobb oxidációs számú mangán-hidroxo vegyületek képződése közben pillanatszerűen megkötí.
- A reakcióközeg átsavanyítása után a nagyobb oxidációs számú mangán a jodidionokat jóddá oxidálja, miközben mangán(II)ionná redukálódik.
- A kivált és a vízben oldott oxigénnel egyenértékű jód-tioszulfát oldattal mérhető keményítő indikátor jelenlétében.

Oldott oxigén meghatározás jodometriásan**Meghatározás alapegyenletei:**

Mérőoldat: tioszulfát

Indikátor: keményítő

Végpont: jód-keményítő komplex kék színének eltűnése

Titrlás alapegyenlete: $2 \text{S}_2\text{O}_3^{2-} + \text{I}_2 \rightarrow \text{S}_4\text{O}_6^{2-} + 2\text{I}^-$